

NEUČÍME, DĚLÁME TO!

O HUDEBNÍCH LABYRINTECH S TOMÁŠEM ZOUHAREM

Vladimír Vecheta

Mgr. Tomáš Zouhar (*1973), muzikant, sbormistr, umělecký vedoucí řady hudebních těles i ředitel tišnovské Základní umělecké školy v jedné osobě, zkrátka hudebník tělem i duší spjatý s houslemi, folklorem, ale i klasickou či moderní hudbou, otevřel dveře své kanceláře zvědavému diktafonu redakce Tišnovských novin a nechal čtenáře nahlédnout pod oponu své umělecké i osobní životní cesty.

Pane řediteli, mám takovou úvodní otázku hnedka zprostředka života, když jste loni oslavil padesátku: Jste bilanční typ, to znamená, že když dosáhnete nějakého výročí, ohlídnete se za sebe a přemýšlíte nad tím, jak byl ten dosavadní uplynulý čas úspěšný? Nebo jste spíš typ progresivní, který má tendenci hledět stále kupředu a minulost „vem čert“?

Zavzpomínám si rád třeba na mládí nebo na nějaké lumpárny, když jsme začínali s muzikou, ale nijak na tom nelpím. Indiáni říkají: dívejme se na minulost, protože ta je vidět. My máme tendenci si říkat: hledme do budoucnosti, ale ta přitom vidět není. Samozřejmě, občas něco bilancuji, ale spíš pro vlastní poučení, ale nikdy ne tak, abych byl smutný, že dnes už to není tak, jak to bylo dřív. Rozhodně si na nějaké nostalgii neulítávám. A paměti rozhodně nepíšu, já si totiž nic tak detailně napamatuju... (smích).

Nicméně jak se to seběhne, že se člověk stane ředitelem ZUŠ? Jaký je ten váš příběh? Jak jste se ocitl na tomhle místě, na téhle židli a za tímhle stolem?

Ten příběh je starý už řadu let. Já jsem bydlel s manželkou v Drásově a dojížděl do Boskovic, kde jsem učil na Střední pedagogické škole, a střídavě k tomu ještě dělal ve firmě DISK Mmultimédia, která prodává hudební software a tyhle věci kolem muziky. Já jsem totiž rodilý Boskovičák, a i když jsem odtamtud už pětadvacet let pryč, mám tam rodiče a bráchu.

Po narození dcery jsem šel pracovat do Čebína, do firmy M-PRO, která dělá software pro personalistiku a mzdy, protože jsem nechtěl dojíždění, ale být tady a také mít větší ekonomickou stabilitu, než jakou mi dávalo školství. Mimochodem byla to pro mě důležitá zkušenost, abych dnes lépe chápal svoje kolegy, kteří mají malé děti, proč mají priority momentálně postavené jinak než my, co už máme děti odrostlé.

No a pak mi jednoho dne zavolal Honza Modrák, což je zdejší významná persona a člen Tišnovského komorního orchestru, kam jsem také dojížděl z Drásova hrávat, a říká: „Čerte, (to byla moje přezdívka), bude konkurz na ředitele.“ – „A co mám dělat?“ já mu na to. „Vezmeš si bílou košili, umyješ si krk a půjdeš na konkurz!“



Mgr. Tomáš Zouhar.

Tak jsem tak učinil a vyšlo to. A k 1. lednu 2010 jsem tady nastoupil.

Cesty muzikanta křivolaké

Vnímám v té vaší historii prolínání dvou světů, které mi jako laikovi připadají vzdálené, a to software a muzika. Jak to spolu u vás souvisí?

Mým hlavním zájmem v životě byla muzika. Já jsem teda chtěl původně dělat jenom housle, protože housle mě bavily nejvíc, ale na konzervatoř jsem se nedostal. A po absolvování gymnázia už jsem byl zase na konzervatoř starý, a ne tak dobrý hráč, abych na přijímačkách přetlačil ty mladší uchazeče. Tak jsem zkombinoval svoje další studium, a to na pedagogické fakultě v Brně, s prací v té už zmíněné boskovické softwarové firmě, kde se pracovalo s hudebními softwarey: notačními programy, nahrávacím softwarem apod. A to je ten oslí můstek mezi hudbou a softwarem, který u mě dostal nakonec i tu podobu,

že jsem se podílel s dalším boskovickým rodákem a kolegou hudebníkem Ondřejem Jiráskem na sepsání a vydání dvou knih pro vydavatelství CPress: Skládáme a aranžujeme hudbu na počítači a nahráváme a upravujeme hudbu na počítači.

Nicméně hudba jako taková u vás převážila nad tímto softwarovým zájmem...

Ano, u mě byly a zůstaly počítačové znalosti na úrovni hobby záležitosti. Dostal jsem se k nim tak, že jsem je odkoukal z praxe, ale nikdy jsem to nestudoval. Mým oborem, který jsem nakonec absolvoval, byla hudební výchova a řízení sborů. A jsem rád, že mi nakonec vyšlo to dirigování, které mi bylo blízké, a myslím, že jsem se v tomhle našel, protože mě vždycky bavilo nejvíc.

Vaše typická fotka je ovšem s houslemi. Jsou vedle dirigentské taktovky tím „vaším“ dominantním nástrojem?

Moje maminka hrála na housle, a tak k tomu vedla i nás děti. My jsme byli celá rodina zapojení ve folklorním souboru Velen, který je takovou vlajkovou lodí lidové kultury v Boskovicích. Tatínek tam tancoval, strejda tam tancoval, tetička tam zpívala, maminka hrála, takže jsme se toho účastnili i my jako děti. Nejdřív jsme seděli v hledišti, pak už jsem začal hrát v tom souboru na housličky a v patnácti letech se stal v kapele souboru primášem.

Jinak mám vztah obecně ke strunným nástrojům. Zkoušel jsem hru na cello, které měla sestra, hrával jsem na kontrabas, hraji si doma na mandolínu, což jsou takové housle na bok. Na kytaru jsem se naučil jako samouk, když jsme zpívali u táboráku. Klavír jsem zvládl taky jako samouk díky sbormistrovství, ale za klavíristu se nepovažuji, tak tak doprovodím písničku, něco si zahraju,



Jako houslista v kapele CMTZ.

ale kdyby mě viděl klavírista, jak mám ruce na klavíru postavený, tak by se mu zjezily všechny chlupy.

Jedinou výjimku v mé hudební historii tvoří můj pokus s hrou na fagot. S tím na mě přišel pan František Hlaváček, dlouholetý ředitel boskovické „lidušky“, když jsem se chtěl dostat po gymnáziu na konzervatoř: „Půjdeš na fagot, tam berou všechny. Po roce zajdem k doktorovi, ten ti napíše, že máš špatný zuby, a že už nemůžeš hrát na dechové nástroje, a přestoupíš na housle.“ Tak jsem dřel rok přípravu na fagot, a stejně jsem se tam nedostal. Ten rok došlo k přijímačkám sedm lidí a brali dva.

Kontrastem ke školnímu „neúspěchu“ je Vaše bohatá hudební kariéra, kde jste si svou cestičku stejně proslapal...

Vzhledem k mému zápalu pro muziku jsem se v hudebním světě pohyboval prakticky pořád. Nejvýznamnější pro mě bylo, když jsem se během studií v Brně seznámil s cikánskou muzikou a jejich cimbalisty. Vyškolila mě zejména romská rodina Horvátových, a společně s nimi tak vzniklo hudební těleso CMTZ (CéEmTéZet – Cimbalová muzika Tomáše Zouhara). A to bylo nejlepší hudební období. My v té době totiž fungovali jako královská kapela Bolka Polívky, a celých dvacet let jsme hráli jenom na jeho farmě v Olšanech, což bylo třeba i padesát vystoupení do roka. A tam jsme si zažili vzestup i úpadek, jak se farma rozvíjela, pak zase upadala, se všemi těmi herci, muzikanty i firmami, které se na farmě okolo Bolka točily. Tahle kapela žije dodnes, ale proměnili jsme složení, teď už máme jen dva Romy, a jediný, co mě mrzí, že nemáme pokračovatele a novou krev. Oni ty svoje děti nevedou ke stejné hudbě, jako hrajeme my.

Dá se tedy říct, že generační výměna mění oblību v žánrech a přístupech k hudbě?

Nejen tady na ZUŠ vidíme, že zájem dětí o hudbu trvá. Nevím, nakolik je k nástrojům tlačí rodiče, a nakolik chtějí ony samy na něco hrát, počty uchazečů rozhodně neklesají. Rozdíl je ale v tom, o co mají zájem. Když to vztáhnou na naše děti, ony jsou často instrumentálně lepší než jejich rodiče, jsou perfektní cimbalisti, kteří mají hudbu naposlouchanou od dobrých kapel, ale muziku dělají jinou. Nedělají folklor, není to jejich styl. Hrají jazz, funky, disco..., ale ne hudbu inspirovanou lidovou tvorbou jako my.

Vliv mladší generace se projevuje, jak sám zmiňujete, i v oblasti interpretace klasické hudební tvorby...

Protože mám zájem si vedle rytmického cikánského folkloru zahrát občas i nějakou klasiku, tak jsem hrával i v Tišnovském ko-

morním orchestru, který je mimochodem na velmi solidní úrovni. Ale v něm už nefiguruji, protože jsem nakonec dal přednost jen symfonickému orchestru v Boskovicích. Tam jsou totiž hodně mladí lidé a těm bylo nutné ten repertoár přizpůsobit. Mají raději, a koneckonců i já, lehčí žánry, občas se hraje něco vážnějšího, ale většinou i nějaká filmová muzika. Prostě Bach a Mozart nejsou tak úplně in, ani tam nikdo nebude držet Mendelssohna. Jednoduše vzato nemají ambice jezdit po soutěžích, ale zahrát si a udělat radost lidem, a to oni dokážou.

Tím se dostáváme i k Vaší druhé hudební dominantní oblasti, kterou je sbormistrovství, alias vedení pěveckých sborů, což je koneckonců Vaše oborová profese.

Já jsem jako svůj první sbor vedl pěvecký sbor Janáček v Boskovicích. To je těleso se strašně dlouhou tradicí, které tam funguje pořád. Pak jsme během studií založili pěvecký sbor QCTC – „Quot cerasi, tot cerasi“, což znamenalo v překladu „Kolik třešní, tolik višni“, tzv. překladatelský oříšek. Já byl vždycky na tyhle názvy ultlý (smích). Jenže jak jsem se pak přestěhoval do Drásova, tak už jsem tam nejezdil, a sbor se přetvořil na sbor Leoš. Tak teď fungují v Boskovicích dva sbory: Leoš a Janáček.

To už jsem potom vedl někdy od roku 2004 do roku 2012 sbor tady v Tišnově. Akorát jak měl ten sbor klasický repertoár, neoslovoval mladé lidi a postupně stárnul, až zanikl. Takže já mám teď takový sen, že bych chtěl sbor v Tišnově znovu založit. Dá se říct, že hudební a nástrojové zázemí tady ve městě je. Akorát to musí někdo dát dohromady. Můj cíl je udělat takové pěvecké těleso třeba do dvaceti lidí, mít na čtyřhlas po pěti... Pak bude ale důležitý repertoár a ten bych chtěl fakt udělat modernější. To je klíč, protože generační výměna tady nejmarkantněji mění oblību v hudbě, a tím pádem i v tomto hudebním výrazu. Při vši úctě ke skladatelům, Dvořák a klasická „sborovina“ fakt dneska už nikoho neosloví. Takže teď té myšlence musím udělat nějakou propagaci.

... i třeba tímhle rozhovorem.

Základní umělecká škola Tišnov

Když jsme na půdě tišnovské ZUŠ, pojďme se ještě vrátit k tomuto tématu. Už jste zmiňoval, že zájem dětí o aktivity poskytované Vaší školou neopadá. Jak jsou na tom současné děti s přístupem k umění?

Dítě je třeba přemlouvat a přesvědčovat jakýmkoliv způsobem, aby u toho, co začalo, zůstalo. Každé dítě začne, vydrží rok, dva, ale samovolně ho to často nechytne. U mě to bylo úplně stej-



Nácvik za oponou.

né. Začal jsem na housle, ale taky mě to nechytlo. A moje maminka na to měla takovou zdržovací metodu: „Jé, já jsem zase zapoměla podat tu odhlášku. Budeš to muset, Tomášku, ještě rok vydržet.“ A takhle mě na té ZUŠ udržovala docela dlouho a dneska jsem vděčný, že jsem si to prošel, celé dva stupně houslí až do úplného absolutoria, takže na tom tlaku na dítě něco určitě je, a já za to své mamince děkuji.

My tady ZUŠce, když nám žáci absolují, vlastně děkujeme především rodičům, že měli tu trpělivost a vůbec sílu tady dítě udržet. Musím ale ocenit své kolegy, kteří jsou v tomto hledu opravdoví machři, a dovedou u dítěte rozpoznat jeho schopnosti a motivují je i tehdy, když se jim nechce.

Má tišnovská ZUŠ a Tišnov vůbec nějaký specifický nástrojový repertoár, který je hodně oblíbený, resp. u rodičů žáků vyžadovaný?

Takový klasický základ je klavír, kytara a flétna a pak ještě bicí. Nicméně děláme talentovou zkoušku, abychom si žáky odzkoušeli a rozlišili, nakolik je daný nástroj přání rodičů, a nakolik má daný žák na co talent. A to ti naši učitelé umí rozpoznat, a pokud je to možné, tak dovedeme i přání zkorrigovat. Protože je škoda, pokud má někdo dobrou ruku na housle, tak aby se jim nevěnoval. Samozřejmě pokud někdo striktně trvá na svém, přistupujeme k němu jako k zákazníkovi a „prodáme“ mu požadované zboží. Ale vždy se snažíme říct: „Hele, zkuste třeba radši akordeon, protože tady to vypadá, že ten zájem by tam mohl být jiný.“

U nás je určitě menší zájem třeba o violoncello nebo o smyčce obecně. Ale myslím si, že tady je to dáno regionem. Hodně výraznou stopu tady totiž zanechala třeba kapela pana Seyferta, což byl vlastně big band a taneční muzika, prostě orchestr, kde smyčce moc nebyly. Ve stejném duchu tady hraje Ha-kapela nebo Falta-band, což je pořád stejný žánr. Tady mají prostě tradici dechové nástroje, tudíž daleko víc je tady zájem o ně.

Nejsme tedy zrovna smyčcové nebo cimbálové Slovácko?

Když jsem se tu objevil, byl jsem opakovaně konfrontován otázkou, jestli nebudeme na ZUŠ učit taky cimbál, když jsem z té cimbálové kapely. Pominu-li jednoduchou technikálii, že bychom museli cimbál pro školu zakoupit, vždy jsem argumentoval, že tady prostě cimbál není doma. I když si to tady děcka nadřou, pokud přijedeme někam na soutěž, tak se těm děčkám z Kyjovska nebo Hornácka nejsme schopní vyrovnat. Protože oni v tom žijí od mala, chodí po těch festivalech, jejich rodiče jsou aktivní v tom regionu, a je to jejich hudba. Tento region je zaměřený jiným směrem a my bychom měli ctít, co tady má tradici. Ovšem nikdy neříkám nikdy.

Tišnovská základní umělecká škola není žádný malý podnik, ba co víc, dá se říct, že jednou z největších škol v regionu. Zkusme přiblížit čtenářům, co vlastně všechno současná ZUŠ objímá.

My jsme sice jedna škola, ale působíme vedle Tišnova na celkem šesti pobočkách, a to v Drásově, Deblíně, Doubravníku, Nedvědicí,



S Bolkem Polívkou na olšanské farmě.

Dolních Loučkách a Předklášteří. Obstaráváme aktuálně celkem 725 žáků, z toho na hudebním oboru je 460. A zbytek tvoří taneční, výtvarný a dramatický. Stejně vypadá i složení profesorského sboru, což je 32 učitelů dělících se o 28 úvazků. Z toho jeden učitel je pro výtvarný, jeden pro taneční a tři pro dramatický obor, zbytek jsou hudební. Plus máme tři technické pracovníky. Naším zřizovatelem je Jihomoravský kraj, který nás financuje. Na kraji se nám podařilo před šesti lety dohodnout možnost navýšení kapacit na základě toho, že se přerozdělila kapacita plánovaná pro brněnské ZUŠ, které ji ale nenaplňovaly, na ty v jiných částech kraje, kde poptávka převyšovala kapacity. To nám umožnilo třeba v loňském roce otevřít pobočku v Předklášteří. I tak jsme kapacitně na stropu, zbývá nám nějakých dvacet míst a dál už se asi pravděpodobně nerozšíříme.

tech kraje, kde poptávka převyšovala kapacity. To nám umožnilo třeba v loňském roce otevřít pobočku v Předklášteří. I tak jsme kapacitně na stropu, zbývá nám nějakých dvacet míst a dál už se asi pravděpodobně nerozšíříme.

Prostory vás limitují, ale jak znám umělce, ty něco tak banálního jako kapacita nezastaví...

Samozřejmě nesedíme s rukama v klíně. Někde totiž máme svoje prostory, ale v některých školách se o ně musíme dělit s běžným provozem. Takže teď třeba řešíme prostory v Doubravníku, kde je škola malá, ale kde bychom se chtěli dostat do Koldovy vily. Míř je ale na straně obce, aby se k tomu postavila tak, co vlastně chce v té vile všechno mít.

Osobní svět

Dosud jsme se bavili jen o hudbě nebo o umění. Co nějaké vaše další osobní zájmy? Máte i jiný svět, nebo jste cele a na sto procent ponořen mezi noty?

Určitě kolo. Loni jsem si k padesátým narozeninám koupil kolo a hned jsem si udělal takový dvoudenní výjezd z Havlíčkova Brodu k nám domů. Taky se zpátky vracím k, nechci říct přímo, trampingu, ale tady s partičkou kamarádů vyrážíme třeba na jednodenní výlety, nebo jsme teď na podzim byli na dvoudenním, spali jsme jednoduše v lese, takže takovéto bivakování, to mám rád. Ale ne že bych to provozoval nějak vehementně, že bych chodil každý týden. To tak párkrát za rok.

Taky mám rád běžky, takže když teď napadlo, hned jsme večer valili s čelovkami na Synalov to tam protáhnout, dokud sníh je. Občas si taky rád zahrají tenis, že tady s klukama tak dvakrát do roka hrajeme takový sranda turnaj. Takže sport je asi moje hlavní odreagování, ale nemám rád sport v televizi. To vůbec nesleduji, kdo kdy co vyhrál, kdy jsme byli mistři světa, vůbec nevím. To jde úplně mimo mě.

A do budoucnosti bych si chtěl najít nějaké pěkné místo pro tiny house a být tam úplně off grid. Ale ne že bych chtěl být poustevníček. Já potřebuju k životu kamarády a hospodu, a lidi vůbec. Ale spíš se mi líbí ta myšlenka úplné nezávislosti. A to je můj sen od mala a teď jsem se dožil i toho, že už ty technologie existují, a že je to vlastně možný.

Ti naši cikáni z kapely mě naučili jednu důležitou věc: Oni nepoužívají čas jako veličinu. Je prostě tady a teď. A v něčem je to fakt dobrý!

Foto: osobní archiv Tomáše Zouhara